

Abstract: The concept of Human Organizational Performance is considered as the basis for increasing community resilience in the national security system. The role of the human factor, organizational culture, and interaction in shaping the ability of communities to effectively respond to threats, adapt to change, and ensure sustainable development is emphasized.

Keywords: Human Organizational Performance, human factor, community resilience, national security, organizational effectiveness, safety culture, risk management.

УДК 338.43:338.48:658.7

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-147

ІНТЕГРАЦІЯ КРАФТОВИХ ВИРОБНИКІВ, АГРОТУРИЗМУ І ЛОГІСТИКИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ГРОМАД

Іваненко Т.Я., канд. екон. наук, доцентка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0003-0518-2563>

Анотація: Розглянуто роль крафтових виробників у забезпеченні продовольчої безпеки територіальних громад у взаємозв'язку з розвитком агротуризму та логістичних систем.

Ключові слова: продовольча безпека, крафтові виробники, агротуризм, логістика.

Сучасні виклики, а саме воєнні дії, порушення глобальних логістичних ланцюгів, економічна нестабільність та кліматичні зміни вимагають вирішення питання забезпечення продовольчої безпеки. Це питання набуває особливої ваги, особливо на рівні територіальних громад і регіонів. Традиційні централізовані моделі постачання харчових продуктів демонструють вразливість до зовнішніх шоків, що актуалізує необхідність розвитку локальних і більш стійких продовольчих систем.

В сучасних умовах розвитку аграрного сектору України та світу питання функціонування малого та середнього агробізнесу набуває особливої актуальності у зв'язку з трансформацією продовольчих систем, посиленням глобальних викликів та необхідністю забезпечення стійкості сільських територій. Зокрема, військові дії, порушення логістичних ланцюгів, кліматичні зміни та коливання світових ринків сільськогосподарської продукції актуалізують потребу у формуванні більш гнучкої та децентралізованої моделі агровиробництва.

Малі та середні аграрні підприємства, до яких відносяться крафтові виробники відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, оскільки вони сприяють диверсифікації виробництва, підвищенню доступності харчових продуктів та насиченню локальних ринків. На відміну від великотоварного виробництва, цей сегмент агробізнесу характеризується високою адаптивністю до змін ринкового середовища, швидким реагуванням на

попит та можливістю ефективного функціонування навіть в умовах обмежених ресурсів.

Передусім крафтові виробники забезпечують фізичну доступність харчових продуктів через насичення локальних ринків продукцією власного виробництва. Завдяки коротким ланцюгам постачання вони зменшують залежність від великих логістичних систем, що є особливо важливим в умовах криз, порушення транспортної інфраструктури або нестабільності постачання. Це дозволяє підтримувати безперервність забезпечення населення базовими продуктами харчування.

Важливим аспектом є їхній внесок у підвищення різноманітності та якості харчування. Крафтове виробництво орієнтоване на широкий спектр продукції – традиційні та локальні харчові продукти, що виготовляються з мінімальним рівнем промислової обробки. Це сприяє формуванню більш збалансованого раціону населення та розвитку культури споживання якісної місцевої їжі.

Крафтові виробники також виконують значну соціально-економічну функцію, підтримуючи зайнятість у сільській місцевості, сприяючи розвитку малого бізнесу та формуванню локальних економічних циклів. Їх діяльність допомагає утримувати населення в громадах, що є важливим чинником довгострокової продовольчої стабільності.

Окремо слід відзначити їхню роль у формуванні стійких локальних продовольчих систем. Завдяки близькості до споживача та гнучкості виробництва крафтові виробники швидше адаптуються до змін попиту та умов ринку. Це підвищує загальну стійкість продовольчої системи до кризових явищ.

Передусім крафтові виробники забезпечують додаткову пропозицію харчових продуктів на локальних ринках, що безпосередньо впливає на фізичну доступність їжі. На відміну від великих агрохолдингів, вони орієнтовані на короткі виробничо-збутові ланцюги, що дозволяє швидше реагувати на зміни попиту та підтримувати регулярне постачання навіть у кризових умовах. Це особливо важливо під час перебоїв у логістиці, воєнних дій або економічної нестабільності.

Другим ключовим аспектом є підвищення різноманітності харчування. Крафтове виробництво охоплює широкий спектр продуктів – від традиційних молочних і м'ясних виробів до локальних делікатесів, ферментованих продуктів, хлібобулочних виробів та органічної продукції. Така різноманітність сприяє покращенню якості раціону населення та зменшенню залежності від стандартизованих промислових продуктів.

Третім важливим виміром є зміцнення економічної стійкості сільських територій. Крафтові виробники створюють робочі місця, підтримують самозайнятість населення та формують локальні ланцюги доданої вартості. Це дозволяє утримувати економічну активність у громадах і зменшувати міграційний відтік населення, що є критично важливим для довгострокової продовольчої безпеки.

Окремо слід відзначити їх роль у скороченні та локалізації ланцюгів постачання. Завдяки близькості до споживача крафтові виробники зменшують

залежність від глобальних логістичних систем, які є вразливими до криз. Це підвищує стабільність доступу до харчових продуктів і знижує ризики дефіциту.

Крім того, крафтові виробники активно сприяють формуванню продовольчої культури та довіри до місцевої продукції. Прямий контакт зі споживачем, відкритість виробничих процесів та використання локальної сировини підвищують прозорість системи харчування та стимулюють відповідальне споживання.

Насичення локальних ринків продукцією крафтового виробництва є можливим за умови розвитку ефективної логістичної інфраструктури, яка забезпечує функціонування коротких ланцюгів постачання, оптимізацію розподілу продукції та розширення каналів збуту поза межами безпосередньої території виробництва. У цьому контексті логістика виступає не лише як технічний інструмент доставки, а як системоутворюючий елемент, що поєднує виробництво, споживання та територіальний розвиток.

Важливим доповненням до цієї системи є розвиток агротуризму, який формує додаткові можливості для реалізації продукції безпосередньо на місці її виробництва. Участь крафтових господарств у туристичній діяльності дозволяє скоротити ланцюги постачання до мінімального рівня, забезпечуючи прямий контакт між виробником і споживачем. Це сприяє не лише збуту продукції, але й формуванню довіри до її якості, популяризації локальних харчових традицій та підвищенню впізнаваності територіальних брендів.

Інтеграція агротуризму в систему крафтового виробництва також виконує важливу економічну функцію, оскільки диверсифікує доходи виробників. Окрім доходів від реалізації продукції, господарства отримують додаткові надходження від туристичних послуг, дегустацій, екскурсій та освітніх програм. Це підвищує фінансову стійкість малих виробників і дозволяє їм інвестувати у розвиток виробництва та логістичних рішень.

Логістична інфраструктура у цьому випадку набуває розширеного значення, оскільки забезпечує не лише транспортування продукції до зовнішніх ринків, але й організацію туристичних потоків до виробничих об'єктів. Йдеться про доступність транспортних маршрутів, інформаційну інтеграцію туристичних і продовольчих пропозицій, а також розвиток коопераційних мереж між виробниками для прийому відвідувачів.

Таким чином, поєднання крафтового виробництва, агротуризму та ефективної логістики формує цілісну локальну економічну систему, в якій виробництво, збут і споживання взаємопідсилюють одне одного. Така модель не лише забезпечує насичення локальних ринків якісною продукцією, але й сприяє зміцненню продовольчої безпеки, розвитку сільських територій та формуванню стійких економічних зв'язків у межах громад.

Список використаних джерел

1. Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №3. С. 122–126. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264923>

2. Cherven, I., Banyeva, I., Ivanenko, T., Kushniruk, V., & Velychko, O. (2024). Food security strategies in the context of environmental and economic fluctuations in Ukraine. *Ekonomika APK*, 31(6), 59-68. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/6.2024.59>

Abstract: The role of craft producers in ensuring food security of territorial communities in connection with the development of agritourism and logistics systems is examined. It is substantiated that craft production serves as an important element of local food systems, contributing to the saturation of domestic markets with high-quality and diverse products, improving their accessibility, and shortening supply chains.

Keywords: food security, craft producers, agritourism, logistics.

УДК 351.773

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-148

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЧЕРЕЗ ПІДТРИМКУ МІКРОФЕРМЕРСТВА

Клименко І.В., здобувачка вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0001-2379-3870>

Кривко О.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор **Ключник А.В.**,

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6012-6666>

Анотація: Досліджено проблематику забезпечення продовольчої безпеки деокупованих та прифронтових територій Півдня України в умовах руйнування аграрної інфраструктури та порушення логістичних ланцюгів. Обґрунтовано ключову роль громадських організацій у підтримці мікрофермерства як базового механізму відновлення локальних продовольчих систем. Проаналізовано інструменти інституційної, фінансової, матеріально-технічної та освітньої підтримки домогосподарств, що сприяють їх переходу до самозабезпечення. Доведено, що стратегія «вихідного сценарію» забезпечує трансформацію бенефіціарів у самостійних економічних суб'єктів та підвищує довгострокову стійкість громад.

Ключові слова: мікрофермерство, деокуповані території, громадські організації, адаптивне управління, гуманітарна допомога, exit strategy, аграрні хаби, самозабезпечення.

Продовольча безпека деокупованих та прифронтових територій України на сучасному етапі перебуває у стані глибокої кризи, зумовленої системним руйнуванням аграрної інфраструктури та деформацією логістичних ланцюгів. За цих умов відбувається трансформація економічної спеціалізації Південних